

Archeo-rapport 61

Het archeologische vooronderzoek van de Sint-Willibrorduskerk te Meldert

Archeo-rapport 61
Het archeologische vooronderzoek van de Sint-
Willibrorduskerk te Meldert

Colofon

Archeo-rapport 61 Het archeologische vooronderzoek in de Sint-Willibrorduskerk te Meldert

Opdrachtgever:	Gemeente Lummen
Projectleiding:	Maarten Smeets
Uitvoering veldwerk:	Wouter Yperman Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Wouter Yperman Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (behalve figuren 1 t.e.m. 4)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2011, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve gegevens

Naam site:	Sint-Willibrorduskerk
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Lummen
Deelgemeente:	Meldert
Adres:	Zelemsebaan
Kadastrale gegevens:	Afdeling 4, Sectie D, percelen 141d en 142b
Projectcode:	2011-052
Opdrachtgever:	Gemeente Lummen, Gemeenteplein 13, 3560 Lummen
Vergunningsnummer:	2011-052
Naam aanvrager:	Wouter Yperman
Aanvraagdatum:	7 februari 2011

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1: Inleiding en situering	p. 2
Hoofdstuk 2: Werkmethode	p. 6
Hoofdstuk 3: Beschrijving van het bodemprofiel	p. 7
Hoofdstuk 4: Beschrijving van de contexten	p. 8
Hoofdstuk 5: De vondsten	p. 11
Hoofdstuk 6: Besluit	p. 13
Bibliografie	p. 15
Bijlagen	p. 16
Bijlage 1: contextinventaris	p. 17
Bijlage 2: Vondsteninventaris	p. 18
Bijlage 3: Fotoinventaris	p. 19
Bijlage 4: Profieltekeningen	p. 22
Bijlage 5: Opgravingsplan	p. 23

Hoofdstuk 1 Inleiding en situering

Naar aanleiding van de bouw van een nieuwe toren met een ondergrondse technische ruimte ter vervanging van de in 2006 ingestorte westtoren van de Sint-Willibrorduskerk te Meldert (gem. Lummen) werd door het Agentschap Ruimte en Erfgoed een archeologische prospectie via proefputten gevraagd die uitgevoerd werd door Studiebureau Archeologie bvba op 7-8 maart 2011 (fig. 1). Het gevraagde onderzoek gebeurde als toepassing van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003 en 10 maart 2006, en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006 en 9 mei 2008.

De opgelegde beperkingen i.v.m. het zetten van de proefputten waren de volgende:

- Omwille van stabiliteits- en veiligheidsredenen dienen deze minimaal 2m van de voorlopige achterwand van de kerk verwijderd te zijn.
- Eén put dient ingeplant te zijn dat hij een hoek van de romaanse toren omvat.
- De andere put dient in het uiterste gedeelte van de toekomstige bouwput te liggen en tevens het verst verwijderd van de Zelemsebaan.

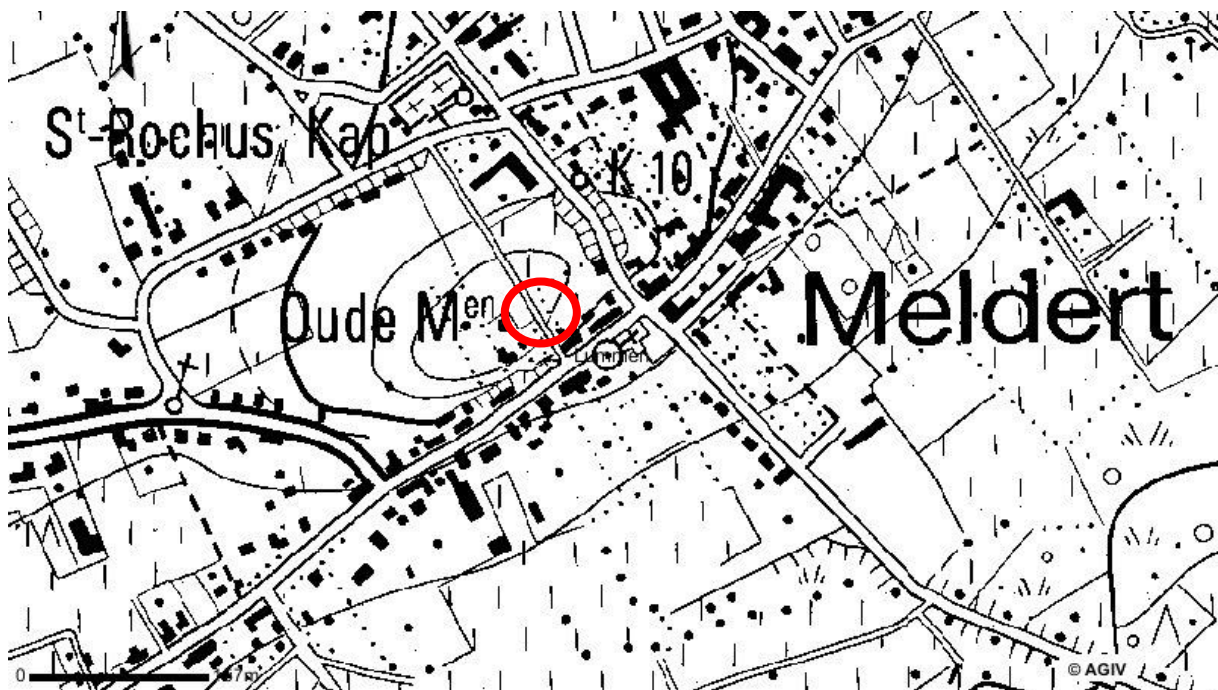

Fig. 1: Topografische kaart met aanduiding van de Sint-Willibrorduskerk .

Rekening houdend hiermee werd een eerste put ingeplant aan de noordwestelijke binnenhoek van de romaanse toren. Een tweede put werd ingeplant in de uiterste zuidwestelijke hoek van de kerk, in de binnenhoek van een recente aanbouw. Omwille van de aanwezigheid van een ondergrondse technische ruimte in deze hoek werd de uitvoering van deze put na overleg op de startvergadering mer Ruimte en Erfgoed geschrapt vanwege de verregaand verstoring die heeft plaats gevonden bij het uitgraven van de bouwput voor deze technische ruimte.

De Sint-Willibrorduskerk wordt het eerst vermeld in 1365 als kapel. Deze kapel werd ook vermeld in 1559 en in 1687. De in 2006 ingestorte westtoren is vermoedelijk romaans van oorsprong en werd later ingebouwd in een groter geheel. Het schip van de kerk dateert uit de 17de eeuw. Het jaartal 1780 aangegeven d.m.v. muurankers wijst op een latere herstelling of verbouwing. De kerk werd in de 19de eeuw uitgebreid en voorzien van zijkapellen¹. De zijgebouwen aan de westtoren zijn recenter. Op de Atlas van de Buurtwegen van 1841 ontbreken ze namelijk nog (fig. 2).

Eerder onderzoek in de kerk gebeurde in het kader van de stabiliteit in 2003. Hiervoor werden 3 proefputten gegraven. In de proefput tegen de zuidmuur werd de fundering vrijgemaakt en werd vastgesteld dat de funderingsdiepte 80 cm is.

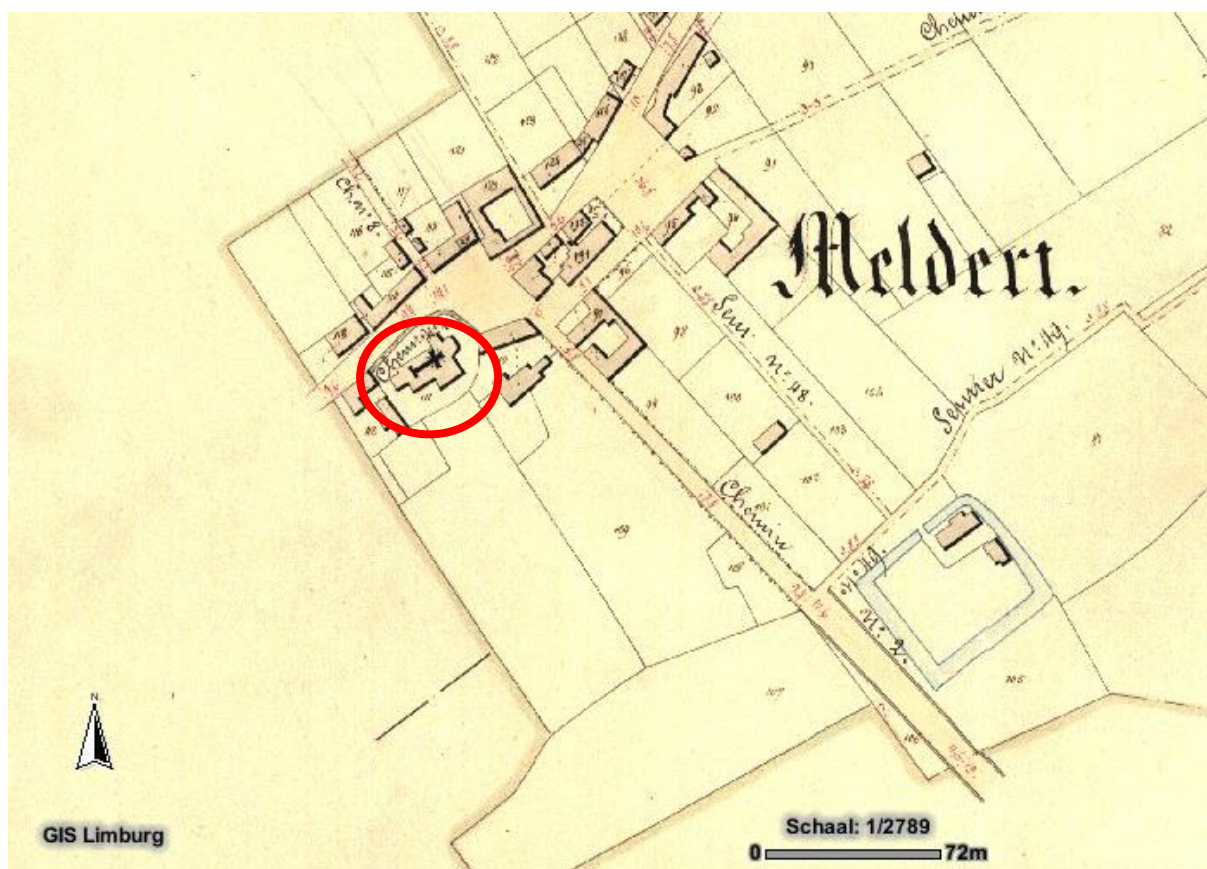

Fig. 2: Detail uit de Atlas van de Buurtwegen (1841) waarop de westtoren nog niet geflankeerd is door de aanbouwen.

De kerk is gelegen in het dorpscentrum van Meldert (fig. 2) aan de kruising van de Zelemsebaan en de Meldertsebaan.

De kerk is net onder de 30m hoogte gelegen op een stevige helling waarbij in het noordwesten de top te situeren is van een getuigenheuvel.

De ondergrond van de kerk is op de bodemkaart ingekleurd als bebouwd gebied. Ten zuiden is een Scm bodem aanwezig (Matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont). In het noorden is op de bodemkaart een Sbfc vastgesteld (Droge lemig zandbodem met weinig

¹ Schlusmans 1981.

duidelijke ijzer en/of humus B horizont) (fig. 3). Aan de hand van eerder uitgebreide grondsonderingen blijkt dat de diepere ondergrond bestaat uit zeer stevige glauconietrijke en soms ijzerrijke zanden die worden bedekt door mogelijk organisch en hellingafwaarts geroerde grond. Deze slappe grond is slechts enkele tientallen cm dik bij de boring t.h.v. de noordelijke gevel maar bereikt bij de zuidelijke gevel een dikte van 2m.

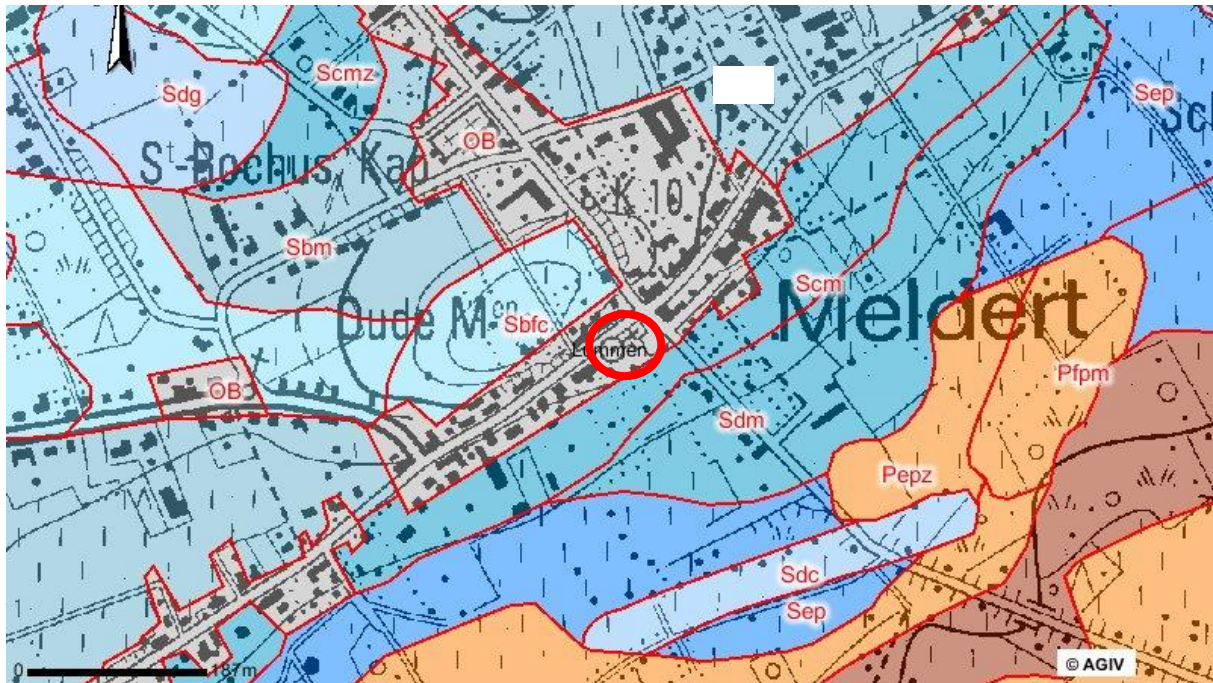

Fig. 3: Bodemkundige kaart met aanduiding van de Sint-Willibrorduskerk .

De archeologische potentie van de kerk is hoog te noemen (fig. 4). De westtoren zou romaans van oorsprong zijn en in het restauratiedossier wordt vermeld dat tijdens de restauratie van de granieten vloertegels van het voorste gedeelte van het schip en het koor graven werden ontdekt.

In de omgeving van de kerk zijn in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) verschillende archeologische vindplaatsen terug te vinden. Naast vele losse silexvondsten is ten zuidoosten de site Meldert-Dorpveld 11 (CAI 700195) gelegen. Naast een aantal prehistorische silexvondsten, werd hier tussen maart en september 1995 een opgraving uitgevoerd die enerzijds een achttal crematiegraven (in twee graven bevonden zich mogelijk ritueel gebroken scherven) aan het licht bracht, en anderzijds ook sporen van enkele kringgreppels. De aangetroffen graven werden door de opgravers gedateerd in de midden-ijzertijd². Ten noordwesten van de kerk is de site “verkaveling ‘het dorp’” gelegen (Vooronderzoek: CAI 150512) waarbij nederzettingssporen van de midden ijzertijd tot de Romeinse tijd werden aangetroffen. Er werden eveneens enkele greppels aangetroffen die mogelijk post-middeleeuwse perceelgrenzen zijn³.

² Creemers 1996: 40.

³ Rapport nog in verwerking.

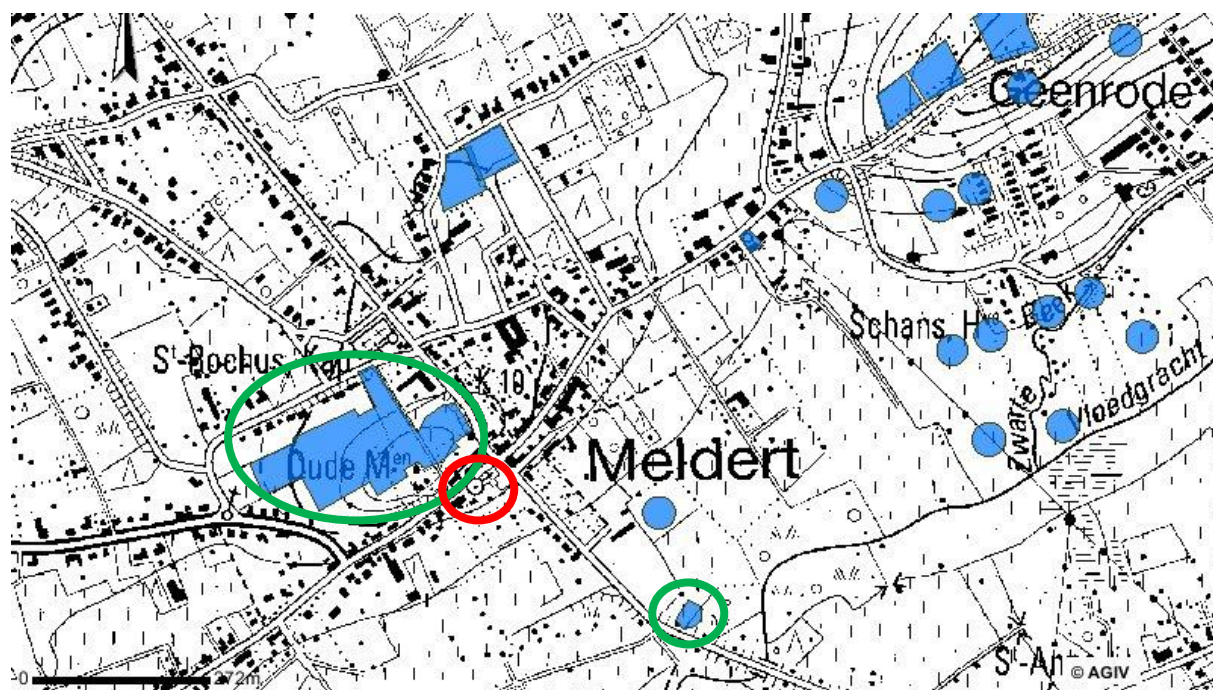

Fig. 4: Uittreksel uit de Centrale Archeologische Inventaris met enerzijds de kerk (rood) en anderzijds de nabij gelegen sites uit de metaaltijden (groen).

Hoofdstuk 2 Werkmethode

Naar aanleiding van een fotogrammetrische opmeting door het Agentschap Ruimte en Erfgoed van de nog resterende delen van de torenmuur diende de bestaande pleisterlaag manueel verwijderd te worden tot op de ijzerzandstenen muur (fig. 5). Tegels uit rood aardewerk die duidelijk ter opvulling gebruikt waren, werden ook verwijderd. Bakstenen werden in de muur gelaten aangezien deze ter vervanging dienden van verdwenen ijzerzandsteen. Vanwege de ondiepe verankering kon de aanwezige gietijzeren railing gemakkelijk weggenomen worden.

Fig. 5: Zicht op de resten van de ingestorte westtoren.

De proefput werd in de noordwestelijke binnenhoek van de ingestorte toren uitgezet en is 2m op 2m groot. De bestaande vloer van natuurstenen tegels werd geregistreerd en met behulp van een minigraver verwijderd. Afhankelijk van wat hieronder aangetroffen werd, werd er verder uitgediept met behulp van de minigraver of overgeschakeld op manueel werk. De uitgegraven grond werd met behulp van het truweel doorzocht op vondsten. Eventueel aanwezige muurstructuren werden voor de stabiliteit intact gelaten. De proefput werd uitgediept totdat de onderkant van de funderingsmuur van de westtoren bereikt werd voor zolang de veiligheid en stabiliteit dit toeliet.

Volgens de regels van de kunst werden contexten (muren, lagen, opvullingen, kuilen, ...) geregistreerd. Het plan werd digitaal ingetekend.

Hoofdstuk 3 Beschrijving van het bodemprofiel

Er kon binnen de proefput geen volledig natuurlijk bodemprofiel aangetroffen worden. Zowel de constructie van de westelijke toren als andere ingrepen in de bodem door de mens maken dat enkel in het oostelijke profiel (fig. 6) de onverstoorde moederbodem aangetroffen werd vanaf een diepte van ongeveer 55cm onder de kerkvloer. Er zijn nog 3 horizonten te onderscheiden. De bovenste 11cm is een weinig uitgesproken humusrijke laag (Bh-horizont) met een zwart-bruine kleur. Hieronder situeert zich een 42cm dikke roestkleurige lemige zandlaag die als een zwakke Bir-horizont geïnterpreteerd kan worden. Hierin zijn donkere fibers aanwezig ten gevolge van humusmigratie vanuit de bovenliggende Bh-horizont. Vanaf ongeveer 110cm onder de kerkvloer bevat de C-horizont van de moederbodem duidelijke hoeveelheden glauconiet waardoor de kleur van het zand groener wordt. Dit groene ijzerhoudende mineraal wordt hoofdzakelijk gevormd in ondiep zeewater. De vochtigheid van de grond neemt naar onder toe.

De bodem vertoont hiermee de meeste overeenkomsten met de noordelijk gelegen Sbfc-bodem (Droge lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont) en minder met de zuidelijk gelegen Scm bodem (Matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont).

Fig. 6: Zicht op het oostelijke profiel van de proefput.

Hoofdstuk 4 Beschrijving van de contexten

Tijdens het archeologische vooronderzoek van de proefput werd naast de bestaande muur en vloer de funderingsmuur aangetroffen. In totaal werden 4 lagen of vullingen in de ondergrond aangetroffen die verschillende fasen kunnen weerspiegelen.

De bestaande muur (context 01) van de ingestorte westtoren bestaat uit ijzerzandsteen van zeer uiteenlopende formaten. De stenen waren met een lichtgele kalkmortel gemetseld. Aan de buiten- en binnenkant is er sprake van een verzorgde opbouw zonder echt verband, maar waarbij er wel voor gezorgd werd dat de stenen per laag van een gelijke hoogte waren. Doordat de muur aan de binnenkant vele sporen van herstellingen vertoont ontstaat er wel een verrommelde indruk. Deze muur wordt gedragen door een ijzerzandstenen funderingsmuur (context 07) (fig. 7) die met behulp van een 3-tal treden 80cm breder dan de muur is. De eerste trede is 15cm onder de kerkvloer te situeren. De fundering werd tot op het einde vrij gegraven en situeert zich ruim 160cm onder de kerkvloer. Opvallend is dat in de funderingsmuur bot werd aangetroffen. Het bot is dierlijk van oorsprong en zit vast in de kalkmortel.

Fig. 7: Zicht op de noordelijke en westelijke funderingsmuur van de westtoren.

De aangetroffen huidige vloer (context 02) bestaat uit vierkante arduinen tegels (25x25x4cm) die in een halfsteens verband gelegd zijn geweest. De tegels hebben geen voegen. Wel werd een harde lichtgrijs-witte kalkmortel aangetroffen onder de tegels om deze vast te zetten in de onderliggende gele zandlaag (context 04). De vloer werd hersteld (fig. 8) met behulp van grotere en dikkere arduinen tegels (37,5x37,5x7cm) die in een dambordpatroon werden gelegd (context 03), eveneens zonder voeg maar met mortel aan de onderkant. Er werden geen oudere vloeren aangetroffen.

Hoewel het niet onmogelijk is dat er ooit een oudere vloer is geweest, maar hiervan werden geen sporen teruggevonden. Ook de pleisterlaag op de muur ging niet verder dan de bestaande vloer. De kans is echter wel groot dat de volledige vloer werd vervangen, maar dat de oude eerst uitgebroken werd.

Fig. 8: De met grotere tegels herstellde tegelvloer van de kerk.

Onder de vloer en de nivelleringslaag van los geel zand werd een puinlaag (context 05) aangetroffen. Bij het zuiver maken van de wanden van de proefput kon deze laag verder ingedeeld worden. De bovenste laag bestaat uit een bruine laag met wat bouwpuin (baksteen, leisteen, arduin, ijzerzandsteen). Deze laag is het breedst in het zuiden (20cm) en versmalt tot 0cm in het noorden. Hieronder is een gevlekte grijs, geel, bruine laag (context 09) aanwezig met beduidend meer bouwpuin (ijzerzandsteen, kalkmortel, kalk). Beide puinlagen worden doorsneden door enkele kuilen (context 10, 11 en 12). De kuilen zijn maximaal 50cm diep, maar vertonen exact dezelfde opvulling als context 09 (fig. 9).

Veruit het grootste deel van de vulling van de proefput bestaat uit een compacte donkerbruine zandvulling (context 06) met weinig bouwpuin. Het aanwezige puin bevat ijzerzandsteen, baksteen, leisteen en kalkmortel. De vorm van een kuil is zichtbaar in het oostelijk profiel. In het zuidelijk profiel is duidelijk te zien dat deze puinlaag tegen de funderingsmuur zit. De diepte van deze puinkuil komt overeen met de onderkant van de fundering van de westtoren. Aangezien context 06 tot tegen de funderingsmuur loopt en een gelijkaardige diepte heeft is het mogelijk dat deze te datering is ten tijde van de bouw van de romaanse toren. Het betreft hier dan de funderingssleuf van de westtoren.

Fig. 9: Zicht op het oost- en zuid-profiel waarbij de lichtere puinlaag met kuilen afsteekt tegen de relatief homogene puinvulling.

Hoofdstuk 5 De vondsten

Er werden enkel vondsten aangetroffen in context 05, 06 en 07.

De vondsten uit context 05 werden gedaan bij het machinaal uitgraven van de proefput. Doordat deze laag later verder onderverdeeld kon worden met context 09, 10, 11 en 12 kunnen de vondsten ook uit deze contexten komen.

De aangetroffen vondsten zijn Een driehoekig helder stukje glas van 1.5mm dik, Een vierkante ijzeren nagel van 8,5cm lang en een stuk geglaazuurd rood aardewerk dat een aanzet heeft van een uitgeknepen voet en mogelijk als een 17de eeuwse drinkbeker te identificeren is (fig. 10). Ten slotte zijn 2 botfragmenten aangetroffen die dierlijk van oorsprong zijn.

Fig. 10: De scherf geglaazuurde rode ceramiek en de vierkante ijzeren nagel uit context 05.

In context 06 werd een gebroken stuk hol bot aangetroffen (fig. 11). Het betreft een deel van een dijbeen (femur) en door de robuuste bouw is het afkomstig van een volwassen man⁴. Het reeds gebroken bot werd niet in combinatie met andere beenderen aangetroffen. Mogelijk gaat het om een deel van een vergraven grafcontext.

⁴ BASS W 2005: 218-238

Tussen de kalkmortel van context 07 (funderingsmuur) werden stukken holle beenderen aangetroffen. Omdat deze ingemetseld waren met de funderingsmuur konden ze niet verwijderd worden. Omdat niet gedetermineerd kan worden of ze al dan niet menselijk zijn, is het niet duidelijk of er een verband is tussen de beenderen in context 06 en 07.

Fig. 11: Deel van de menselijke femur aangetroffen in context 06

Hoofdstuk 6 Besluit en advies

Conform art. 4 § 2 van het *Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium* van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003) en 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Daarom werd een archeologisch vooronderzoek gevraagd om de archeologische potentie van de Sint-Willibrorduskerk te Meldert in te schatten. Vanwege de stabiliteit en de aanwezigheid van een ondergrondse technische ruimte kon slechts één van de twee vereiste proefputten uitgevoerd worden. De proefput vertoont een eenvoudige opbouw waarbij een grote kuil domineert en mogelijk heeft gediend als bouwput voor de aanleg van de fundering van de westtoren. Recentere sporen zijn aangetroffen onder de vloer en kunnen mogelijk gerelateerd worden aan de 17de eeuwse en 19de eeuwse uitbreidingen van de kerk.

Het vooronderzoek heeft in de eerste plaats de aanwezigheid van archeologische sporen aangetoond die zowel met de bouw van de toren als met latere activiteit in verband kan worden gebracht. De stratigrafische complexiteit hiervan valt zeer goed mee.

Er kan van worden uitgegaan dat er twee relevante archeologische niveaus aanwezig zijn binnen de toren. Het eerste niveau dient aangelegd te worden direct onder de huidige vloer (en bijhorend zandbed), ongeveer 15-20 cm onder het huidige vloerniveau. Deze laag kan structuren of sporen bevatten die op verbouwingen in de toren wijzen. Een tweede niveau dient aangelegd te worden ter hoogte van de onderste verspringing van de fundering op ongeveer 45-50 cm diepte. Alle aanwezige sporen in dit tweede niveau dienen stratigrafisch volledig opgegraven te worden tot de moederbodem bereikt is.

In de twee zijkapellen van de toren kunnen resten van begraving (oorspronkelijk buiten de kerk) aangetroffen worden, al is dit niet zeker.

Deze proefput mag echter niet als representatief beschouwd worden voor de volledige kerk. De romaanse torens hebben over het algemeen een vrij geringe verbouwingsgeschiedenis (zeker ondergronds). Andere opgegraven kerken zoals Duffel en Genoelselderen⁵ vertonen eveneens sporen en graven in het schip en een afwezigheid hiervan onder de toren.

Ook alle graafwerken buiten de toren en de twee zijkapellen ervan dienen dan ook opgevolgd te worden. Enerzijds om alle oude muurresten, de bouwnaden en de bouwgeschiedenis te documenteren, maar ook om andere sporen en graven te detecteren en te onderzoeken. Voor de zone van het schip van de kerk kan dit meer gegevens bieden in verband met de originele aard van de kerk. Uiteraard dient het archeologisch onderzoek hier maar beperkt te blijven tot de maximale diepte van verstoring (met een buffer van 10 cm waar nog archeologische resten en sporen in situ bewaard zullen blijven).

Gelet op de beperkte omvang van de technische ruimte, de reeds gegraven proefput, de omvang van de funderingsmuren en de reeds bestaande technische ruimte, is het volledig archeologisch uitgraven van de nieuwe technische ruimte aan te bevelen tot op het onderste niveau van de sporen. Diepere uitgravingen kunnen zonder archeologische begeleiding gebeuren.

⁵ Smeets 2010.

Eventuele werken in het schip van de kerk dienen ook volledig archeologisch uitgraven te worden (met buffer).

Na het verwijderen van alle muurresten, de vloeren en het bijhorende zandbed (tot het eerste archeologische niveau) dient een archeologisch team van twee archeologen en twee arbeiders de verdere uitgravingen van de technische ruimte uit te voeren. Een realistische termijn hiervoor is 10 werkdagen. Voor het onderzoek in de laatste travee van de kerk dienen bijkomend 5 werkdagen voorzien te worden.

Bibliografie

SMEETS M. 2010: *Archeo-rapport 57: De archeologische opgraving in de Sint-Martinuskerk te Genoelselderen*, Kessel-lo.

CREEMERS G. 1996: Noodonderzoek te Lummen-Meldert (Lb.): protohistorische graven en structuren, in: *Lunula IV*, 40.

SCHLUSMANS F. 1981: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Limburg, Arrondissement Hasselt, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 6N2 (He-Z)*, Brussel - Gent.

CLAASEN, A. 1984: Het vroege christendom in onze streken. De oudste kerken. De Willibrordus-kapel te Herent-Neerpelt en Gruitrode-Muisven, *Limburg* 63, 63.

BASS W 2005: *Human Osteology. A laboratory and field manual*, Springfield.

BARTELS M 1999: *Steden in scherven*, Zwolle.

Bijlagen

Bijlage 1: Contextinventaris

context. Nr.	Aard.	Hoofdbestand	Bijmenging	Vondsten	Patroon opmerkingen	Kleur
1	Muur	Ijzerzandsteen	Zachte LGe KM		Onregelmatige afmetingen	RoestBr
2	Vloer	Arduin	Onderaan harde LGr KM		Halfsteens 25x25x4cm	Gevlekt DGr Gr
3	Vloer	Arduin	Onderaan harde Wt KM		Dambord 37.5x37.5x7cm	Gevlekt DGr Gr
4	Laag	Zand				Ge
5	Laag	Zand	BS FeZS Lei Arduin	Bot AW Glas Me		DGr
6	Vulling	Zand-Leem	BS FeZS Lei KM	Bot		DGr
7	Fundering	Ijzerzandsteen	Vaste LGr KM	Bot	Onregelmatige afmetingen	RoestBr
8	Laag	Zand	HK Ka		Slechts een klein deel in proefput	Gelaagd Br DGr RoestBr
9	Laag	Zand	BS FeZS Ka KM		=Opdeling context 5	Gevlekt Gr Ge Br
10	Kuil	Zand	BS FeZS Lei KM		=Opdeling context 5	Gevlekt LGr Br
11	Kuil	Zand	BS FeZS Lei KM		=Opdeling context 5	Gevlekt LGr Br
12	Kuil	Zand	BS FeZS Lei KM		=Opdeling context 5	Gevlekt LGr Br

Gebruikte afkortingen:

Kleur:

D- donker
 L- licht
 Br bruin
 Ge geel
 Gr grijs
 Go groen
 Or oranje
 Ro rood
 Wt wit
 Zw zwart

Bijmenging:

BS baksteen
 FeZS ijzerzandsteen
 HK houtskool
 MG mangaan
 VL verbrande leem
 KM kalkmortel
 Ka Kalk

Vondsten:

AW Aardewerk
 Me Metaal

Bijlage 2: Vondsteninventaris

Inv. Nr.	context	Materiaal	Totaal	Omschrijving	Datering
2011-052-01	5	Bot	3	Dierlijk	
2011-052-02	5	Aardewerk	1	Geglazuurd rood aardewerk met uitgeknepen voet	17 ^{de} eeuw
2011-052-03	5	Glas	1	Helder vlak glas	19 ^{de} eeuw?
2011-052-04	5	Metaal	1	Vierkante ijzeren nagel met vierkante kop	19 ^{de} eeuw
2011-052-05	6	Bot	3	Menselijk (dijbeen volwassen man)	
2011-052-06	7	Bot	2	Holle beenderen in fundering	

Bijlage 3: Fotoinventaris

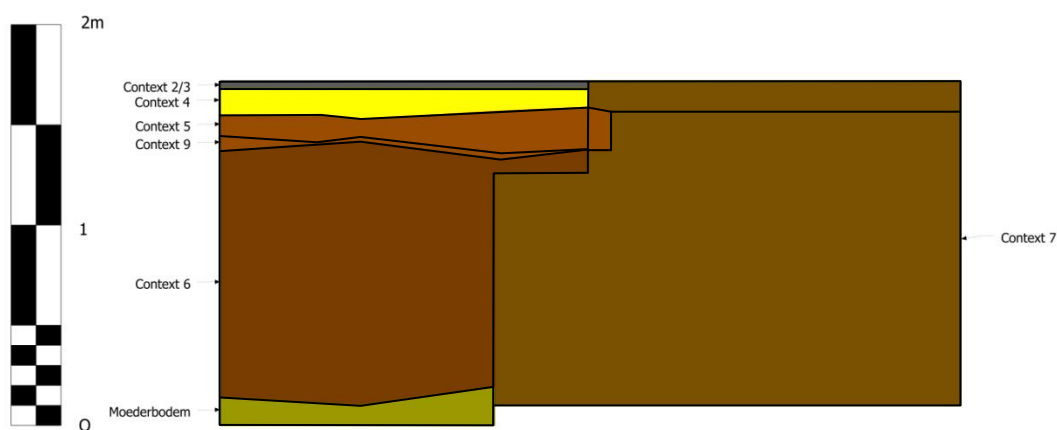
Fotonummer	context	Aard	Opmerkingen
2011-052-001		Overzicht	Verwijderen puin
2011-052-002	1	Profiel	Muur westtoren
2011-052-003	1	Profiel	Muur westtoren
2011-052-004	1	Profiel	Muur westtoren
2011-052-005	2	Vlak	Vloer
2011-052-006	2	Vlak	Vloer
2011-052-007	2	Vlak	Vloer
2011-052-008	3	Vlak	Vloer
2011-052-009	3	Vlak	Vloer
2011-052-010	3	Vlak	Vloer
2011-052-011		Overzicht	Na verwijderen puin
2011-052-012	4	Vlak	Laag
2011-052-013	4	Vlak	Laag
2011-052-014	4	Vlak	Laag
2011-052-015		Overzicht	Na verwijderen vloer
2011-052-016	5	Vlak	Laag
2011-052-017	5	Vlak	Laag
2011-052-018	6	Overzicht	Vulling
2011-052-019	6	Overzicht	Vulling
2011-052-020	6	Overzicht	Vulling
2011-052-021	6	Vlak	Vulling
2011-052-022	6	Vlak	Vulling
2011-052-023	6	Vlak	Vulling
2011-052-024		Overzicht	Kerk
2011-052-025		Overzicht	Kerk
2011-052-026		Overzicht	Kerk
2011-052-027		Overzicht	Kerk
2011-052-028		Overzicht	Kerk
2011-052-029		Overzicht	Kerk
2011-052-030		Overzicht	Kerk
2011-052-031		Overzicht	Kerk
2011-052-032		Overzicht	Kerk
2011-052-033		Overzicht	Kerk
2011-052-034		Overzicht	Kerk
2011-052-035		Overzicht	Kerk
2011-052-036		Overzicht	Kerk
2011-052-037		Overzicht	Kerk
2011-052-038		Overzicht	Kerk

Fotonummer	context	Aard	Opmerkingen
2011-052-039		Overzicht	Kerk
2011-052-040		Overzicht	Kerk
2011-052-041		Overzicht	Kerk
2011-052-042		Overzicht	Kerk
2011-052-043		Overzicht	Kerk
2011-052-044		Overzicht	Kerk
2011-052-045		Overzicht	Kerk
2011-052-046		Overzicht	Kerk
2011-052-047		Overzicht	Kerk
2011-052-048		Overzicht	Kerk
2011-052-049		Overzicht	Kerk
2011-052-050		Overzicht	Kerk
2011-052-051		Overzicht	Kerk
2011-052-052	7	Profiel	Fundering
2011-052-053	7	Profiel	Fundering
2011-052-054	7	Profiel	Fundering
2011-052-055		Overzicht	Proefput
2011-052-056		Overzicht	Proefput
2011-052-057	7	Profiel	Fundering
2011-052-058	7	Profiel	Fundering
2011-052-059	7	Profiel	Fundering
2011-052-060		Overzicht	Proefput
2011-052-061		Profiel	Oostelijk profiel
2011-052-062		Profiel	Oostelijk profiel
2011-052-063		Overzicht	Proefput
2011-052-064		Profiel	Oostelijk profiel
2011-052-065		Profiel	Zuidelijk profiel
2011-052-066		Profiel	Zuidelijk profiel
2011-052-067		Profiel	Zuidelijk profiel
2011-052-068		Overzicht	Proefput
2011-052-069	1	Profiel	Muur voor afkappen pleisterlaag
2011-052-070	1	Overzicht	Muur voor afkappen pleisterlaag
2011-052-071	1	Overzicht	Muur voor afkappen pleisterlaag
2011-052-072		Overzicht	Kerk
2011-052-073		Overzicht	Kerk
2011-052-074		Overzicht	Kerk
2011-052-075		Overzicht	Kerk
2011-052-076		Profiel	Pleisterlagen
2011-052-077	1	Profiel	Muur na afkappen kalk en leempleisterlaag

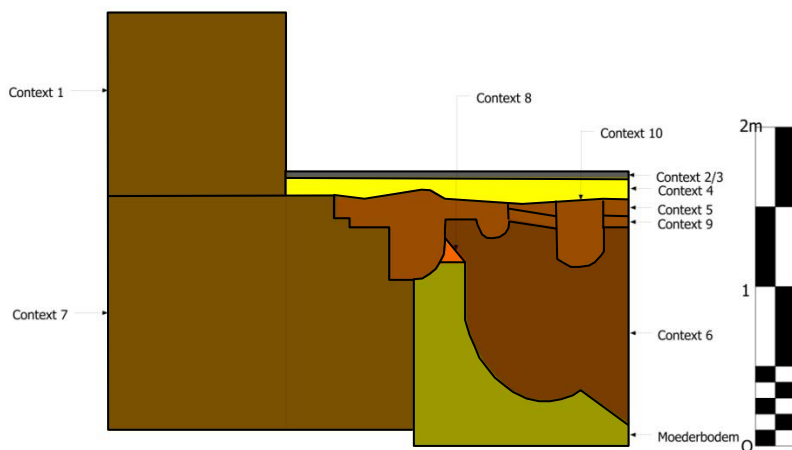
Fotonummer	context	Aard	Opmerkingen
2011-052-078	1	Overzicht	Afkappen cementpleister
2011-052-079	1	Overzicht	Afkappen cementpleister
2011-052-080	5	Vondsten	Aardewerk en nagel
2011-052-081	5	Vondsten	Aardewerk en nagel
2011-052-082	6	Vondsten	Menselijke Femur
2011-052-083	6	Vondsten	Menselijke Femur
2011-052-084	6	Vondsten	Menselijke Femur

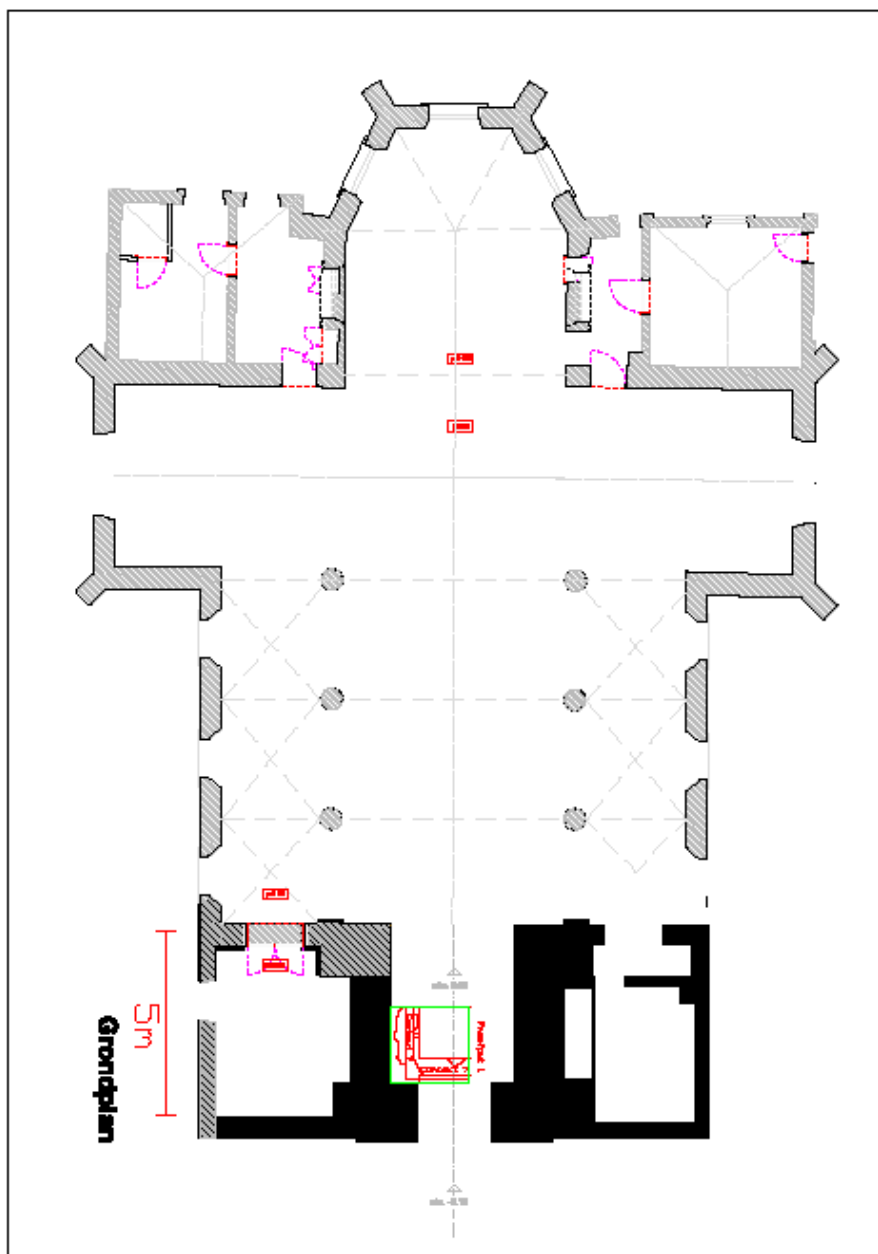
Bijlage 4: Profieltekeningen

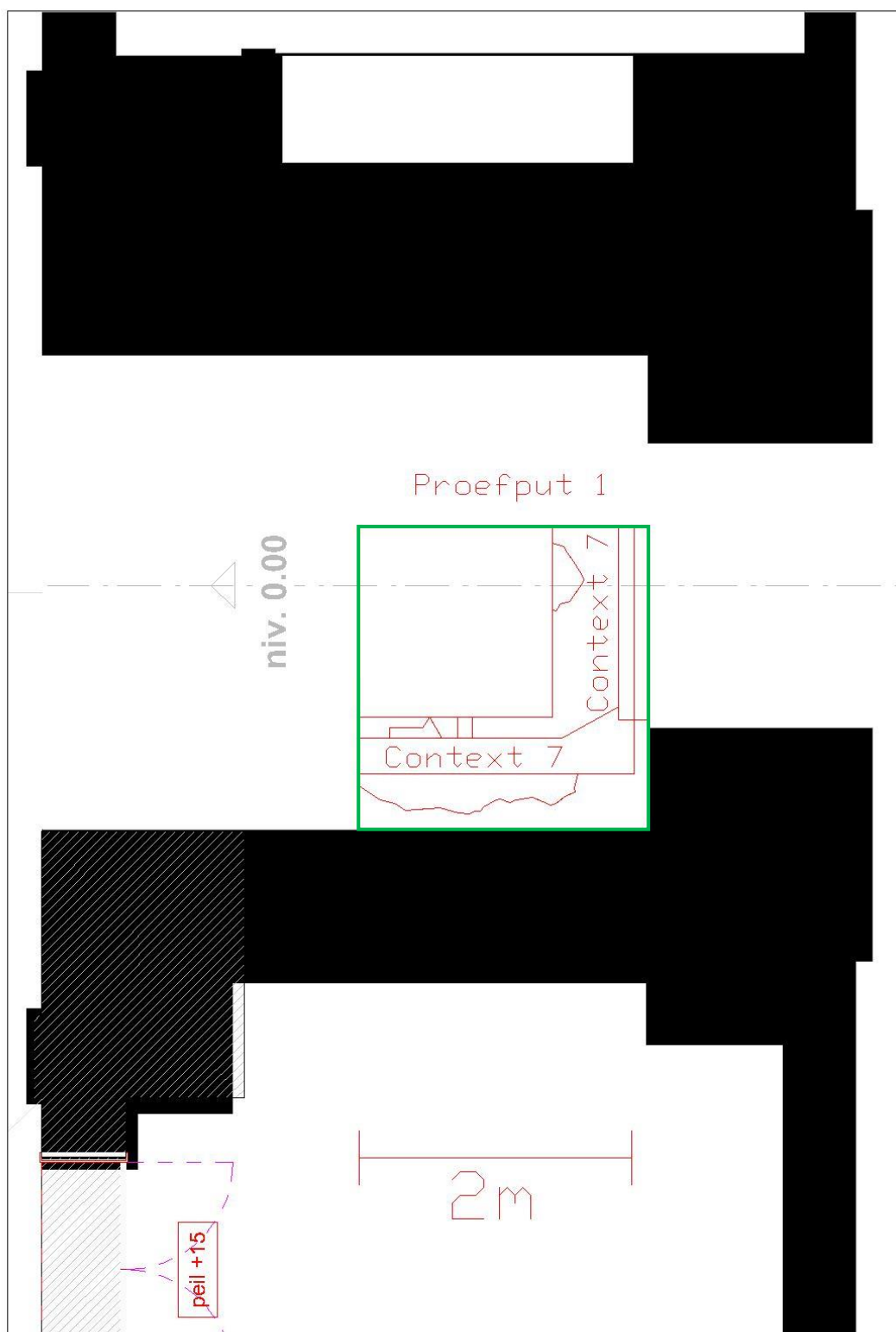
Zuidelijk profiel

Oostelijk profiel

Proefput (groen) binnen de westtoren van kerk van Meldert met aanduiding van de funding (context 07) binnen de proefput (rood).